

ZLATNI JUBILEJ HRVATSKOGA MARIOLOŠKOG INSTITUTA
Zagreb, 8. travnja 2024.

NEKOLIKO KAMANČIĆA IZ VELEBNOG MOZAIKA

Fra Hrvatin Gabrijel Jurišić

Poštovani i dragi članovi i prijatelji Hrvatskoga mariološkog instituta!

Sve vas, na čelu s mons. Draženom Kutlešom, nadbiskupom i velikim kancelarom Bogoslovnoga fakulteta, u ime Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja, Svetišta Čudotvorne Gospe Sinjske, Franjevačke klasične gimnazije i Zbornika „Kačić“ srdačno pozdravljam drevnim našim kršćanskim pozdravom: „*Laudetur Iesus Christus – Hvaljen Isus i Marija!*“

Najvažniji crkveni i kulturni događaj u Hrvatskoj poslije II. svjetskog rata bio je **VI. međunarodni mariološki kongres** u Zagrebu i **XIII. marijanski kongres** u Mariji Bistrici, koji su održani od 6. do 15. kolovoza 1971. godine. Kongrese je organizirala Papinska međunarodna marijanska akademija - Pontificia academia mariana internationalis (PAMI), koju ju osnovao i vodio dr. fra Karlo Balić, hrvatski franjevac, profesor najprije na Franjevačkoj visokoj bogosloviji u Makarskoj i kasnije na Antonianumu i Lateranumu, papinskim sveučilištima u Rimu.

Tih kongresa u Hrvatskoj ne bi bilo, da fra Karlo nije još 1947. god. u Rimu osnovao „Franjevačku marijansku komisiju“ koja je prerasla u današnju Papinsku akademiju. Ona je organizirala **Prvi međunarodni kongres** u Rimu 1950. godine u prigodi proglašenja dogme o Marijinu uznesenju na nebo. U 28 sekcija nastupila su 303 predavača iz mnogih država svijeta, a predavanja su objavljena u 13 svezaka na raznim jezicima. Kongresi se i u naše dane održavaju svake četvrte godine (u Francuskoj, Malti, Njemačkoj, Poljskoj, Portugalu, Španjolskoj i drugim državama).

Fra Karlo je želio održati **kongres i u svojoj domovini Hrvatskoj**, ali u doba komunističkoga borbenog ateizma to nije bilo moguće. Kada je taj borbeni ateizam malo popustio, fra Karlo je sve poduzeo da se kongres održi u Zagrebu. Bilo je previše protivnika i prepreka.

Iznijet ću vam samo jedan manje poznati podatak. Komunistička je partija poduzela sve da se Kongres ne održi u Zagrebu. Tada je predsjednik Komisije za odnose s vjerskim zajednicama Sabora Republike Hrvatske bio Zdenko Svete. Njemu je Savka Dapčević-Kučar, sekretar Kom. par. Hrvatske, povjerljivo rekla: „Mene nigdje ne spominji, ali Kongres se mora održati u Zagrebu. To je međunarodna afirmacija Hrvatske.“

Zdenko tvrdi da mu je ta njezina riječ i podrška bila presudna. Posebno je bilo dramatično na sjednicama Savezne vjerske komisije u Beogradu, na kojima su bili predsjednici svih republičkih komisija. On je uspio Komisiji dokazati da će za Partiju biti veća šteta na političkom planu, ako zabrane održavanje Kongresa, jer će to fra Karlo iskoristiti kad dokaz da u Jugoslaviji nema demokracije ni slobode vjere. Stoga je predložio da se Kongres održi, ali da se u javnosti o Kongresu što manje govori i piše. Konačno su svi prihvatili njegov prijedlog. To mi je, puno godina kasnije, sam Zdenko kazao. I to nikada nisam javno rekao. Mislim da je trenutak da to danas vama kažem.

Kongres je održan. U Zagreb su došli brojni teolozi, kao i povjesničari književnosti, umjetnosti, drugi znanstvenici, biskupi i brojni hodočasnici.

U svim katoličkim državama svijeta RTV i tisak pisali su i izvješćivali o Kongresu, Zagrebu i Hrvatskoj. Zbilja je to bila vjerska, kulturna i politička afirmacija Crkve u Hrvata i cijeloga hrvatskog naroda.

Svega toga ne bi bilo, da fra Karlo Balić nije osnovao onu Franjevačku komisiju, koja prerasla u PAMI, Međunarodnu akademiju, koja je 1950. g. organizirala Prvi kongres u Rimu. Već smo rekli da se radilo u više sekcija. Tada je (dakle 1950.) fra Karlo osnovao **Hrvatsku sekciju**, u kojoj je bilo devet (9) hrvatskih znanstvenika i njihova su predavanja objavljena u zbornicima Kongresa. Hrvatska sekcija bila je i na svim kasnijim kongresima.

Ta Hrvatska sekcija zapravo je začetak ideje da se i u Hrvatskoj osnuje mariološko društvo (societas), a takvih je društava već bilo u raznim državama (Belgija, Francuska, Italija, Kanada, Portugal, Španjolska i druge).

To se konačno dogodilo i u Hrvatskoj, kad je prije ravnih 50 godina osnovan **Hrvatski mariološki institut**. No, trebalo je svladati mnoge poteškoće i prepreke.

U članku „Jedan od plodova nedavnih Gospinih kongresa“ (*Marija*, 1972, 2, 55-56) opisao sam kako je osnovan HMI. Bilo je, naime, povjereno Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, najvišoj crkvenoj znanstvenoj ustanovi, da pozove neke crkvene ustanove

(bogoslovije i gimnazije) da razmotre to pitanje i zaključke predlože Biskupskoj konferenciji.

Sastanak je održana 18. prosinca 1971. (četiri mjeseca poslije Kongresa) u Profesorskoj zbornici Bogoslovnog fakulteta na Kaptolu u Zagrebu. Otvorio ga je dr. Vjekoslav Bajsić, dekan. Bili su prisutni: fra Karlo Balić i fra Pavao Melada, predsjednik i tajnik PAMI (Rim), profesori: Tomislav Šagi Bunić, Bonaventura Duda, Josip Turčinović, Antun Ivandija, Jerko Fučak, zatim Rudolf Brajčić, Josip Weisgerber (svi iz Zagreb), Ivan Kopic (Đakovo), Emanuel Hoško (Rijeka), Jure Radić i Pavao Žmire (Makarska), Vjenceslav Glibotić i Gabrijel Jurišić (Sinj) i drugi. Neke su ustanove poslale svoje pismene prijedloge. Uspješno se raspravljalo i konačno predloženo da Biskupska konferencija odobri osnivanje toga tijela.

Neki su vjernici pravnici upozorili da postoji **državni zakon o društvima**, jer komunističke vlasti hoće kontrolirati sva društva. No, to treba izbjeći. Stoga predlažu da Bogoslovni fakultet osnuje institut, kao što već ima glazbeni i katehetski, a ionako su vlasti isključile Bogoslovni fakultet iz sastava Sveučilišta. To je prihvaćeno i predloženo da Biskupska konferencija osnuje novu ustanovu, odnosno „Hrvatski mariološki institut“.

Bilo je puno poslova koje je trebalo obaviti da bi konačno bio osnovan HMI. Taj se važni događaj zbilo na Blagovijest, 25. ožujka 1974. godine. Zato s pravom mi danas slavimo 50. obljetnicu, tj. zlatni jubilej, osnutka, života i djelovanja našega HMI.

Časopis „Marija“ odmah je objavio tu vijest i „**Pravila HMI**“ (1974, 7, 306-311), a redovito izvještavao o djelovanju Instituta.

Institut je puno učinio na domovinskom i međunarodnom planu. Članovi su sudjelovali na kongresima i simpozijima u domovini i inozemstvu, a njihova je predavanja na stranim jezicima objavila PAMI u Rimu u svojim zbornicima.

Institut objavio preko 20 zbornika na hrvatskom jeziku. O svemu tomu postoji obilna literatura.

Posebno treba istaknuti da je naš HMI u prigodi dijamantnog jubileja Mlade Mise fra Pavla Melade (1940.-2000.) priredio **zbornik „Ancilla Domini“**, u kojemu je sudjelovalo 35 naših znanstvenika. Djelo je objavio Zbornik „Kačić“ (Split, 2000.-2001., sv. 32-33, str. 728). To je zapravo mariologija na hrvatskom jeziku.

Na kraju, evo statistike (objavljene 2001. god.). Institut je tada imao:

1. redovitih članova 31 (biskup Vlado Košić, dugogodišnji predsjednik),
  2. umirovljenih 14,
  3. počasnih 4 (biskupi: Frane Franić, Ćiril Kos, Franjo Kuharić i Josip Pavlišić),
  4. preminulih 21 (biskupi: Đuro Kokša, Anton Tamarut i Karmelo Zazinović).
- Dakle, preko 70 članova.

Zahvalni Božjoj Providnosti, Bogorodici Mariji, kao i svima dobrim ljudima, spomenutim i nespomenutim, uglavnom svećenicima i redovnicima, a posebno fra Karlu Baliću i nadbiskupu Franji Kuhariću, moramo moliti i raditi da naš Institut i dalje djeluje na slavu Boga Velikoga, čast Bogorodice Marije, Kraljice Hrvata, i duhovnu korist našega naroda hrvatskoga!

Quod Deus faxit!

Amen.